

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní
JUDr. Martinou Radkovou ve věci

žalobkyně: J. Ž.
bytem D. 769/2E, X O.
zastoupená advokátem Mgr. Zdeňkem Burdou
sídlem Lecnínová 3033/7, 106 00 Praha 10 - Záběhlice

proti
žalovanému: Ministerstvo práce a sociálních věcí
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí ze dne 10. 10. 2018, č. j. X, ve věci přeplatku na příspěvku
na bydlení

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl odvolání a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Olomouci (dále jen „úřad práce“) ze dne 14. 8. 2018, č. j. X. Úřad práce tímto rozhodnutím uložil žalobkyni vrátit přeplatek dávky státní sociální podpory příspěvek na bydlení ve výši 70 294 Kč za červenec 2017 až červen 2018 do 30. 9. 2018.
2. Správní orgány odůvodnily povinnost vrátit přeplatek tím, že žalobkyně doložila úřadu práce nájemní smlouvu, ale pronajímatelé následně úřadu práce při ústním jednání potvrdili, že ji nepodepsali. Nesporné bylo, že žalobkyně ve stejném bytě bydlela a pobírala příspěvek na bydlení do března 2017 a od 1. 4. 2017 měla uzavřenou s pronajímateli smlouvu o ubytování.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

3. **Žalobkyně v žalobě** namítala, že úřad práce odůvodnil povinnost vrátit přeplatek tím, že žalobkyně nebyla nájemkyní celého bytu, ale jen jeho části. Žalobkyně namítala, že byla v rozhodném období (1. 7. 2017 – 30. 6. 2018) stále nájemkyní bytu. Žádný zákon nečiní rozdíl mezi částí bytu a celým bytem. Posouzení správních orgánů bylo formalistické. Nájemce je obvykle v tíživé situaci a nemá možnost ovlivnit, zda mu pronajímatel přenechá celý byt nebo jen jeho část. Je rozdíl mezi smlouvou o ubytování a smlouvou o nájmu části bytu. Jiný důvod vrácení přeplatku správní orgány neuvedly. Napadené rozhodnutí je proto nepřezkoumatelné pro „nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů“. Nájemní vztah byl platný, trval po celou rozhodnou dobu a žalobkyně se nikdy nestěhovala. Žalobkyně měla na předmětné adrese také trvalý pobyt, a to do 30. 6. 2018. Žalobkyně podepsala smlouvu o ubytování v tísní a „pod možným tlakem, zda chce bydlet“. Smlouva o ubytování „plynula částečně souběžně s nájemní smlouvou, ale neměla pro žalobkyni takový význam“. Po neustálých problémech s vlastníky nemovitosti je žalobkyně hlásila Magistrátu města Olomouce, odboru sociálních věcí a Policii České republiky. Žalobkyně navrhla výslech svědků (ale neuvedla kterých). Úřad práce pochybil, pokud bez znaleckého posudku učinil závěr o zfalšování smlouvy a učinil závěr na základě tvrzení pronajímatelů. Nájem byl prodloužen, úřad práce neměl k dispozici žádný doklad o ukončení nájmu. Žalobkyně namítla, že ji úřad práce s výpověďmi pronajímatelů neseznámil.
4. **Žalovaný ve vyjádření k žalobě** uvedl, že úřad práce žalobkyni přiznal příspěvek na bydlení na základě nájemní smlouvy a posléze při jednání se žalobkyní zjistil, že nájemní vztah byl ukončen a vznikly pochybnosti o délce jeho trvání. Z jednání s pronajímateli bytu úřad práce zjistil, že se žalobkyní nesjednali nájemní smlouvu a prodloužení po datu 31. 3. 2017, ale byla předložena smlouva o ubytování s dodatkem a protokol o předání a vyklizení bytu.
5. Žalobkyně byla oprávněna uzavřít smlouvu o ubytování, ale s takovou smlouvou neměla nárok na příspěvek na bydlení, ten se přiznává jen na základě nájemní smlouvy. Uzavření smlouvy v tísní žalobkyně ve správním řízení neprokázala. Úřadu práce však byla předložena smlouva o ubytování od 1. 4. 2017, podepsaná žalobkyní.
6. Úřad práce provedl ústní jednání s pronajímateli dne 11. 7. 2018 a dne 16. 7. 2018 zahájil se žalobkyní řízení o vrácení přeplatku. Ve sdělení o zahájení řízení úřad práce žalobkyni poučil o možnosti nahlédnout do spisu na podklady rozhodnutí a vyjádřit se k nim. Žalobkyně oznámení převzala dne 23. 7. 2018 a rozhodnutí o přeplatku úřad práce vydal dne 16. 8. 2018.
7. **Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci přezkoumal** napadené rozhodnutí podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“) v mezích žalobních bodů a při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.).
8. Soud zjistil ve vztahu k posuzované věci **ze správního spisu** z protokolu o ústním jednání ze dne 9. 7. 2018, že na úřad práce se dostavila žalobkyně a uvedla, že jí pronajímatelé neprodloužili nájemní smlouvu. Ke sdělení úřadu práce, že telefonicky pronajímatelé sdělili, že nájem byl ukončen již dříve, žalobkyně uvedla, že o tom jí není nic známo a nyní bydlí už jinde, kde jí také nyní ukončili nájemní smlouvu.

9. **Soud zjistil** z protokolu o ústním jednání dne 11. 7. 2018, že J. H. a J. N. jako vlastníci předmětného bytu uvedli, že žalobkyni pronajímali tento byt od 18. 2. 2016 do 31. 3. 2017 a po tomto datu smlouvy o nájmu a jejich dodatky, doložené žalobkyní, nikdy nepodepisovali a jsou tedy „neplatné“. Přílohou protokolu o ústním jednání je protokol o předání bytu ze dne 30. 3. 2017.
10. Smlouva o ubytování byla uzavřena žalobkyní a pronajímateli dne 1. 4. 2017 a prodloužena dodatkem č. 3 ze dne 31. 10. 2017 do 30. 4. 2018.
11. Úřad práce doručil žalobkyni dne 23. 7. 2018 oznámení o zahájení řízení, ve kterém ji poučil o tom, že může nahlížet do spisu a vyjádřit se k podkladům rozhodnutí do osmi dnů od doručení oznámení.
12. **Úřad práce v rozhodnutí ze dne 14. 8. 2018** uvedl, že předmětem smlouvy o nájmu ze dne 1. 7. 2016 byla část bytu, poté byla tato smlouva dodatky měněna do 30. 6. 2017 a postupně dokládána úřadu práce od 3. 10. 2016. Dne 11. 7. 2018 se na úřad práce dostavili pronajímatelé J. N. a J. H., aby se vyjádřili k platnosti nájemní smlouvy a tito shodně prohlásili, že byt žalobkyni pronajali do 31. 3. 2017 a pak žádnou nájemní smlouvu nebo dodatek nesjednali, ale uzavřeli se žalobkyní smlouvu o přechodném ubytování ve dvou pokojích v třípokojovém bytě, kterou předložili. Smlouva byla uzavřena dne 1. 4. 2017 na dobu od 1. 4. 2017 do 30. 6. 2017. Protože bylo prokázáno, že žalobkyně nebyla nájemkyní bytu, příspěvek na bydlení jí nenáležel a byla jí uložena povinnost vrátit přeplatek.
13. **Žalobkyně v odvolání** uvedla, že smlouvu o ubytování podepsala dodatečně, že původně měla smlouvu o nájmu.
14. **Žalovaný v rozhodnutí o odvolání** uzavřel, že k předmětnému bytu v rozhodném období žalobkyně neměla nájemní vztah, jak vyplynulo ze svědeckých výpovědí pronajímatelů dne 11. 7. 2018. Nadto pro rozhodné období uzavřeli žalobkyně a pronajímatelé k předmětnému bytu smlouvu o ubytování a předložili ji. Nárok na příspěvek na bydlení vzniká pouze pro nájemce bytu, nikoli ubytované. Žalobkyně byla povinna uvést pravdivé údaje. K předložené nájemní smlouvě pronajímatelé uvedli, že ji nepodepsali. Uzavření smlouvy o ubytování v tísni žalobkyně neprokázala a navíc tuto námitku uvedla až v odvolání.
15. **Při jednání soudu** žalobkyně namítla, že kolaudace proběhla na dům s byty, nikoli na ubytovací zařízení. Pronajímatelé měli hodně bytů a neměli živnost. K dotazu soudu žalobkyně uvedla, že nemá omezenou svéprávnost a k dotazu, zda rozhodoval soud v občanskoprávním řízení o platnosti některé smlouvy, uvedla, že neví. Žalovaný při jednání soudu poukázal na autonomii vůle, při neexistenci nájemní smlouvy nemohl rozhodnout jinak.
16. Soud provedl důkaz usnesením Okresního státního zastupitelství v Olomouci ze dne 30. 4. 2019, č. j. 4 ZT 33/2019-19, a zjistil z něj, že byla odložena trestní věc proti žalobkyni pro podezření ze spáchání přečinu podvodu (vylákání příspěvku na bydlení) na základě nepravdivé nájemní smlouvy. Důvodem odložení věci bylo, že žalobkyně příspěvek na bydlení použila k uhrazení výdajů na bydlení, žalobkyně nebyla schopna rozeznat rozdíl mezi smlouvami o nájmu a o ubytování a posudek znalce z oboru písmoznalectví nebyl vyžádán.
17. Soud dospěl k závěru, že žaloba **není** důvodná.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

18. Z provedené rekapitulace vyplývá, že v posuzovaném případě se jedná o posouzení otázky, zda žalobkyně od 1. 7. 2017 do 30. 6. 2018 měla, či neměla nárok na dávku státní sociální podpory – příspěvek na bydlení.
19. Podmínky nároku na příspěvek na bydlení jsou stanoveny v § 24 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění účinném k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí žalovaného (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“), podle kterého nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu, jestliže a) jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, a b) součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.
20. Podle § 52 věty první zákona o státní sociální podpoře změní-li se v období, na něž byla dávka přiznána, okruh společně posuzovaných osob nebo jiné skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku nebo její výši, posoudí se nově nárok na dávku a její výši ke dni, ke kterému k takové změně došlo.
21. Podle § 62 odst. 1 věty první zákona o státní sociální podpoře příjemce dávky, který nesplnil některou jemu uloženou povinnost nebo přijal dávku nebo její část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo jinak způsobil, že dávka byla vyplacena neprávem nebo v nesprávné výši, je povinen částky neprávem přijaté vrátit; to neplatí, jde-li o přeplatek na rodičovském příspěvku.
22. Podle § 68 odst. 1 písm. e) zákona o státní sociální podpoře je žadatel povinen k žádosti o dávku kromě náležitostí stanovených správním řádem přiložit doklad o tom, že byt je užíván na základě nájemní smlouvy nebo na základě vlastnictví k nemovitosti, doklad o výši nájemného, nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu a nákladů uvedených v § 25 odst. 1 písm. c), jde-li o žádost o příspěvek na bydlení.
23. Skutková zjištění a závěry, že žalobkyně nebyla od 1. 4. 2017 nájemkyní předmětného bytu, se podávají ze svědeckých výpovědí pronajímatelů, kteří osobně úřadu práce při ústním jednání dne 11. 7. 2018 sdělili, že od 1. 4. 2017 žalobkyně v bytě bydlí na základě smlouvy o ubytování, kterou doložili. Tyto svědecké výpovědi jsou v souladu se smlouvou o ubytování ze dne 1. 4. 2017 a protokolem o předání a vyklizení bytu ze dne 30. 3. 2017, které žalobkyně rovněž podepsala, což nepopřela. Podpisy pronajímatelů na smlouvě o nájmu za rozhodné období jsou na první pohled odlišné od podpisů pronajímatelů na smlouvách o nájmu podepsaných do rozhodného období (zde 1. 7. 2017 – 30. 6. 2018), které předložila úřadu práce žalobkyně, i od podpisů na protokole o vyklizení bytu ze dne 30. 3. 2017. Žalobkyně v řízení o žádosti neprokázala, že by tvrzení pronajímatelů o neexistenci nájemní smlouvy v rozhodném období nebyla pravdivá.
24. Pochybnosti do skutkových zjištění správních orgánů nevneslo ani usnesení Okresního státního zastupitelství v Olomouci ze dne 30. 4. 2019, č. j. 4 ZT 33/2019-19. Pravost smlouvy o nájmu za rozhodné období v trestním řízení nebyla prokazována.
25. Žalobkyně je dle svého tvrzení soudu při ústním jednání svéprávná a o platnosti nájemní smlouvy nebyl zjevně vedený spor, nevyplývá to z tvrzení žalobkyně při jednání soudu ani ze soudního a správního spisu.
26. Žalobkyně tak nájemní vztah k předmětnému bytu v rozhodném období neprokázala a příspěvek na bydlení jí ve smyslu § 24 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře nenáležel. Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

27. S projednávanou věcí se mívá námitka o nájmu části bytu v rozhodném období, protože bylo prokázáno, že v rozhodném období měla žalobkyně uzavřenou s pronajímateli smlouvu o ubytování podle § 2326 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni uzavření smlouvy.
28. V posuzovaném případě nejde o žalobkyní namítaný nepřípustný formalismus. Dávky státní sociální podpory stát poskytuje pouze v případech stanovených zákonem. Vymezení možných příjemců příspěvku na bydlení v § 24 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře nevzbuzuje žádných pochyb - jsou jimi výlučně vlastníci nebo nájemci bytu, kteří jsou v bytě hlášeni k trvalému pobytu. Tento výklad není v rozporu s účelem příspěvku na bydlení (jím je poskytnout finanční pomoc na úhradu nákladů na bydlení), ale rozsah poskytování takového příspěvku nemá být absolutní a nemá dopadat na všechny osoby, kterým by mohl příspěvek pomoci. Ústavní pořádek jako takový nezaručuje žadatelům o příspěvek na bydlení ani určitou výši dávky, ani nárok na dávku jako takový (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2011, č. j. 4 Ads 132/2010-96).
29. Rozsah státní sociální podpory a vymezení okruhu osob, které mohou při splnění zákonných podmínek z podpory státu benefitovat, je tak především záležitostí sociální politiky státu, tedy prioritně moci zákonodárné, nikoliv moci soudní. Je zásadně na politicky zformulované vůli zákonodárce, jakým způsobem stanoví rozsah a vymezí podmínky státní sociální podpory (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2008, č. j. 4 Ads 2/2007-72).
30. Požadavky § 24 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře prismatem ochrany poskytnuté čl. 30 Listiny posuzoval Ústavní soud již v usnesení ze dne 15. 11. 2001, sp. zn. I. ÚS 138/01. Dospěl k závěru, že „(n)edostatek splnění takové zákonné podmínky (poznámka: tj. vlastnického nebo nájemního vztahu k bytu) nelze nahradit rozšiřujícím výkladem a dovodit tak, že nárok na tento příspěvek má i ten, kdo užívá byt (obytnou místnost) na základě podnájemního vztahu. Řešení spočívající v nahrazení nedostatku zákonem stanovené podmínky pro přiznání příslušného nároku extenzivním výkladem právního předpisu orgánem právo aplikujícím by bylo postupem jdoucím nad zákon a - pokud by tak učinil soud - postupem porušujícím ustanovení čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR“.
31. Žalobkyně uzavřela smlouvu o nájmu od 18. 2. 2016 a tu postupně prodlužovala jednotlivými dodatky do 31. 3. 2017. Žalobkyně podepsala dne 30. 3. 2017 protokol o předání a vyklizení bytu. Soud neměl důvod neuvěřit výpovědím pronajímatelů, kteří shodně se žalobkyní tvrdili a doložili sjednání smlouvy o ubytování od 1. 4. 2017.
32. Rozhodnutí žalovaného netrpí ani namítanou nepřezkoumatelností. Žalovaný uvedl v rozhodnutí nosné rozhodovací důvody, vypořádal se s námitkami žalobkyně, z rozhodnutí jsou seznatelné i úvahy žalovaného, jeho zjištění a posouzení skutkového stavu, skutkové i právní závěry a správně vybraná a použitá ustanovení příslušných zákonů.
33. Nedůvodná je námitka, že žalobkyně neměla možnost seznámit se s výpověďmi pronajímatelů. Úřad práce doručil žalobkyni dne 23. 7. 2018 oznámení o zahájení řízení, ve kterém ji poučil o tom, že může nahlížet do spisu a vyjádřit se k podkladům rozhodnutí do osmi dnů od doručení oznámení. Žalobkyně toto oznámení převzala do vlastních rukou a nijak na něj nereagovala, podle záznamů ve spise do něj nenahlížela, ani nežádala kopie ze spisu. Žalobkyně měla reálnou možnost vyjádřit se ke svědeckým výpovědím až do vydání

rozhodnutí úřadu práce a dále v odvolání. Skutečnost, že žalobkyně zůstala v řízení před úřadem práce nečinná, nelze přičítat k tíži správním orgánům.

34. Za dané procesní situace byl navrhovaný výslech svědků (dalších obyvatel, které však žalobkyně nejmenovala) nadbytečný.
35. Závěrem soud shrnuje, že správní orgány zjistily správně skutkový stav, vybraly správně právní předpisy, pod které jej subsumovaly a z toho vyvodily v souladu se zákonem správné skutkové i právní závěry, se kterými se soud ztotožnil, a proto žalobu zamítl.
36. Úspěšný žalovaný a neúspěšná žalobkyně nemají právo na náhradu nákladů řízení podle § 60 odst. 1 s. ř. s.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Olomouc 18. června 2020

JUDr. Martina Radkova v. r.
samosoudkyně